І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 145. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 30-го ЛИПНЯ 1959 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, JULY 30, 1959 No. 145. VOL. LXVI.

ПРИБУТКИ СТАЛЕВОЇ КОРПОРАЦІЇ ЗДА СТАНОВЛЯТЬ 254 МІЛЬЙОНИ

Ню Йорк. — 28-го липня голова найбільшої в ЗДА сталевої фірми Сталевої Корпорації ЗДА Роджер М. Блаф повідомив, що ним очолювана фірма мала в перших шістьох місяцях цього року прибуток в сумі 254,948,496 долярів. Цей прибуток становить майже по 10 центів від кожного вторгованого доляра. Голова цієї корпорації заявив, що не буде збільшувати цін на сталь після закінчення страйку, хіба ця фірма буде „змушена" заключити договір із робітниками урядовою інтервенцією. Ця осторога відноситься до Білого Дому, щоб уряд не вмішувався до страйку в сталевому промислі, який триває вже більше як два тижні. На думку Блафа дотеперішня інтервенція уряду в спорах між сталеварами і працедавцями завжди доводила до того, що треба було після страйку збільшувати ціну на сталь, а це мало злий вплив на стабільність валюти і спричиняло інфляцію доляра. Без натиску збоку сталева промисловість не погодиться на такий договір, внаслідок якого треба б збільшувати багато заробітні платні і пізніше збільшувати ціну на сталь. — Голова Спілки Об'єднані Сталевари Америки Дейвід МекДоналд заявив, що прибутки Сталевої Корпорації ЗДА та інших сталевих фірм виносять „астрономічні" суми, і тому смішні є заяви працедавців в сталевій промисловості про те, що не можуть збільшити заробітків працюючих, бо треба б одночасно збільшувати ціну на сталь, а це було б збільшуванням інфляції. Та директор Блаф заявляв, що прибуток ним очолюваної фірми зовсім не є пропорційно більший від прибутків в інших промисловостях. На його думку цей прибуток дасть корпорації змогу модернізувати фабрики і влаштування, щоб забезпечити країні доволі сталі на економічний ріст. З заяв обох представників працедавців і затруднених не видно, щоб страйк швидко міг закінчитися, хоч федеральний посередник Джозеф Ф. Фінеґен не припинив переговорювати окремо з представниками сталевих фірм і Спілки Сталеварів. Секретар праці Джеймс Мічелл вивчає справу страйку і звітує Президентові про вплив страйку сталеварів на економіку ЗДА. — Одночасно повідомлено 28-го липня, що відкладено страйк в алюмінійовій промисловості, який мав початись вже 1-го серпня, бо того дня кінчається контракт про працю. Працівники і працедавці підписали договір, згідно з яким продовжено теперішній договір на 30 днів. Але в цьому продовженні є застереження про те, що якщо в новому договорі буде збільшена заробітна платня для робітників, то вона буде обов'язувати від 1-го серпня. Це продовження договору припинило страйк 58,000 робітників в алюмінійовій промисловості, який зовсім зліквідував би продукцію сталі в ЗДА.

Айзенгавер обідав із 12 журналістами в Білому Домі

Вашингтон. — Вашингтонська преса повідомляє, що 28-го липня президент Айзенгавер запросив до Білого Дому 12 визначних журналістів на обід. Журналісти розмовляли з Президентом про різні справи внутрішньої і закордонної політики, але деякі з них, запитувані іншими колеґами, відмовилися говорити про зміст цих розмов. Один із гостей запитав господаря, чи можна буде публікувати розмову з ним, але почув, що це не є пресова конференція, тільки обід. Президент вже відбув подібний обід із журналістами, які постійно звітують про Білий Дім. Журналісти подали на другий день думки Президента, але зазначували, що про них „довідалися з дуже певного джерела". Присутні на обіді були представник Юнайтед Прес Інтернешенел, Ню Йорк Таймса, Ассосіейтед Прес, пресового концерну Скріпса-Говарда, Колумбія Бродкестінґ Систем, Ню Йорк Геральд Трибюн та інші.

Республіканці не мають надії здобути більшість у Сенаті в 1960 році

Вашингтон. — Республіканські провідники вже тепер втратили навіть найменшу надію на те, щоб вони в 1960 р. могли у виборах здобути контролю над Сенатом. Вони гадають, що як їм вдасться здобути свого президента в листопаді найближчого року, то їм вдасться потягнути за собою Палату Репрезентантів і вибрати більшість конґресменів. Але виборчий вислід в попередніх двох виборах (1956 і 1958 роки) зменшує навіть і цю надію республіканців, які вибрали в тих роках свого президента, але більшість в обох палатах здобули демократи. Тепер в Палаті є 282 демократи і 153 республіканці (одного демократа бракує внаслідок смерти), а в Сенаті демократи мають 64 голоси, республіканці тільки 34. Демократи можуть ще збільшити свій стан виборами на Гаваях. Надії республіканців на розбиття між демократичним партійним проводом Полем М. Ботлером і демократичним конґресовим проводом не є оправдані, бо між демократичною верхівкою настало перемир'я.

В АМЕРИЦІ

Голова Об'єднаних Шефів Штабу, генерал летунства Натан Ф. Твайнінґ, 27-го липня вернувся до праці в Пентаґоні після операції пістряка легенів, яку переведено 12-го травня ц. р. Він зблід і змарнів, а в його устах не видно грубої, чорної, „традиційної" сигари, бо він покинув курити. Генерал Твайнінґ має 62 роки.

● **Уряд Публічного Здоров'я** повідомляє, що цього року в травні народилося у ЗДА 338 тисяч дітей на 1.5% менше, як у травні 1958 року (334,000). В цьому році від січня до кінця травня народилося 1,709,000 дітей, на 1.8% більше як в тому самому часі в 1958 році. Це становить по 23.5 на кожну тисячку. Число шлюбів у травні в обох роках виносить по 116,000. Цього року від січня до травня було 72,568 розводів, на 7.2% більше, як в 1958 р.

● **В Деворі, Каліфорнія**, нудисти відзначають в окремому таборі 30-річчя свого існування. Вони заявляють, що літаки, перелітаючи понад їх табором, обнижуються. „Але ми нічого собі з цього не робимо, бо інакше не були б ми нудистами", — заявляють впорядчики ювілею.

● **Генеральний прокуратор ЗДА Вільям П. Роджерс заявив**, що у фінансовому році, який закінчився 30-го червня ц. р., федеральні прокуратури зібрали 35,157,953 долярів різних кар, а в 1958 році ці прибутки становили 29,187,860 долярів. 30-го червня в усіх федеральних прокуратурах було 47,297 справ до полагодження, а минулого року їх було 49,392.

● **В Ґалфпорті, Флорида**, на „пияній забаві", на якій було присутніх 400 осіб, одна жінка раптом заявивши, що йде топитися, скинула з себе одежу і кинулась в океан. Поліцист — сержант Том Ґолдер витягнув її з розбурханих хвиль, але хтось крикнув, що він в тій „рятувальній акції" до неї чіплявся. Сержант, із трудом вирвавшися із рук юрби, покликав допомогу з сусідньої поліційної станиці, яка визволила його з біди.

Демократи здобули становище конґресмена у виборах на Гаваях

Гонолюлю, Гавайські острови. — 28-го липня відбулися перші вибори в цьому 50-му стейті, і в середу рано ще не відомі були виборчі вислідн, крім того, що переміг у змаганнях за становище конґресмена кандидат японського роду К. Інуві — демократ. Це буде перший японського роду конґресмен у Вашинґтоні. За становища губернатора і двох сенаторів змагаються республіканці й демократи. Найновіший американський 50-ий стейт Гавайські острови по раз перший голосував як стейт ЗДА і вибирав двох сенаторів до Сенату ЗДА і одного конґресмена до Палати Репрезентантів, губернатора та 76-ох членів стейтової леґіслятури. Зареєстрованих було 183,099 виборців. Центром уваги в цих виборах був вибір губернатора, на якого кандидували демократ Джон А. Бернс, підтримуваний головою спілки портових вантажників Ґаррі Бріджесом, яка нараховує 24,000 членів і республіканець, теперішній назначений Айзенгавером губернатор, Вільям Ф. Квінн, якого підтримують відділи Американської Федерації Праці-Конґресу Індустрійних Організацій, які там мають 15,000 членів. Виборці, розкинені на ланцюзі островів 300 миль завдовжки, представляють мішанину всіх рас, релігій та кольорів шкіри.

Сенат ухвалив законопроєкт про створення аґенції для використання фармерських продуктів у промислі

Вашинґтон. — 27-го липня Сенат більшістю 76-ох до 7-ох голосів прийняв законопроєкт про створення окремої урядової аґенції, яка мала б подбати про те, щоб більше вживали фармерських продуктів в нашій промисловості. Цей законопроєкт подібний до минулорічного, який Сенат був прийняв більшістю 82-ох голосів до зера, але над яким не голосувала Палата Репрезентантів. Нова аґенція мала б бути під наглядом департаменту рільництва і мала б шукати нових плянів на те, щоб зменшити запаси фармерських продуктів в урядових магазинах. Провідник республіканської меншости в Сенаті сенатор Еверет МекКінлі Діркcен був в опозиції до цього законопроєкту, бо цією самою справою займається департамент рільництва, а нова аґенція тільки збільшить видатки цього департаменту на 100 мільйонів річно. Цей законопроєкт іде ще під наради Палати Репрезентантів.

Міні домагається, щоб Конґрес переміг вето проти будівельного законопроєкту

Вашинґтон. — Голова Американської Федерації Праці — Конґресу Індустрійних Організацій Джордж Міні зізнав в сенатській підкомісії для будівельних справ і закликав демократичну більшість в Конґресі, щоб перемогла вето президента Айзенгавера проти будівельного законопроєкту. На думку Міні непідписаний Президентом будівельний законопроєкт буде поборювати інфляцію, а не її збільшувати. „Інфляційні ціни, казав Міні, це наслідок нестачі і браку. Згідно з непідписаним законопроєктом можна б збудувати 200,000 мешкальних одиниць, і це допомогло б зредукувати інфляцію, а не збільшувало б її". Президент не підписав законопроєкту, бо уважає, що той проєкт збільшив би інфляційні тенденції, і що він є майнотратний. Підкомісія веде переслухання, чи старатися перемогти вето Президента, чи ухвалити новий законопроєкт, який відповідав би домаганню Айзенгавера.

Палата дозволила видати на допомогу закордонові $ 3,186,000,000

Вашинґтон. — 28-го липня Палата Репрезентантів прийняла законопроєкт, згідно з яким уряд зможе видати на допомогу закордонові в році 1959-1960 суму 3,186,000,000 долярів. Ця сума на 743,400,000 долярів менша від того, чого вимагав президент Айзенгавер, і на 370,000,000 долярів менша від тієї суми, яку Конґрес призначив був на допомогу закордонові. Гадають, що уряд поробить всі заходи, щоб Сенат привернув дещо з тих скреслених сум, бо Президент давніше часто заявляв, що допомога закордонові, це допомога ЗДА. Коли б союзники ЗДА не мали оборонних сил, тоді ця країна мусіла б більше видавати на свою оборону.

91,000 осіб згинуло в катастрофах, а 9 мільйонів було поранених в 1958 р.

Шикаґо. — Крайова Рада Безпеки повідомляє, що в минулому 1958 році в ЗДА в різних нещасливих випадках згинуло 91,000 осіб, а 9 мільйонів осіб було поранених. Та ця сама Рада твердить, що людина у ЗДА тепер є безпечніша як 35 років тому, коли на кожних 100,000 населення вбитих було 76.4 особи, а минулого року число смертних випадків виносило тільки 52.5 на 100,000 мешканців. В 1923-1932 роках пересічно в нещасливих випадках вбитих було по 92,100 осіб, а 1958 року те число зменшилося на 1.100 осіб, хоч від того часу число населення ЗДА значно збільшилося. Коли б ці всі нещасливі випадки оцінити на доляри, то ми дістали б суму 12 більйонів долярів. Найбільше смертних випадків було в автових катастрофах — 37,000 осіб, майже по 100 осіб денно. При праці поранені були — 1,800,000 осіб, а в дома — 4 мільйони.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **В неділю, 26-го липня ц. р.**, в Українському Православному Храмі св. Тройці в Ньюарку, Н.Дж., після св. Літургії, настоятель Парафії, о. Селепина виголосив проповідь про велике значення для поневолених народів і особливо для Українського Народу — „Тижня Поневолених Народів" та відправив Молебень за щасливе сповнення бажань побожного Українського Народу — осягнути свою державність під проводом побожних, добрих і мудрих Провідників народу.

● **В десятому Міжнародному Скавтському Джемборе**, що відбувається тепер на Філіппінах, бере участь теж і українська репрезентація, в склад якої входить 5 українських пластунів з Австралії, прибулих на Філіппіни під проводом пл. сен. Е. Барановського. В Міжнародній Скавтській Конференції, що відбудеться в днях 29 липня до 4 серпня ц. р. у Ню Делі в Індії, візьме участь Референт Скавтських Зв'язків при Головній Пластовій Булаві — пл. сен. Микола Світуха з Монтреалю в Канаді.

● **З нагоди Четвертої Конференції СУСК** (Союзу Українських Студентів Канади), що відбулася дня 12-го липня ц. р. в Вінніпеґу, вінніпезька клітина Українського Академічного Товариства „Зарево" влаштувала надзвичайні сходини, на яких доповідачем був д-р М. Антонович з Монтреалю. Д-р Антонович виголосив доповідь на тему „Тяглість української студентської діяльности — проблема і завдання", в якій він з'ясував потребу у теперішньому студентському житті й діяльності нав'язати до минулого та до духової традиції українського студентського руху.

СОВЄТСЬКА ПРОПАҐАНДА НАМАГАЄТЬСЯ ПОСЛАБИТИ ВРАЖЕННЯ З АМЕРИКАНСЬКОЇ ВИСТАВКИ В МОСКВІ

НА АМЕРИКАНСЬКІЙ ВИСТАВЦІ В МОСКВІ. Група совєтських жінок і дівчат з різними мінами і, напевно, думками приглядаються, як одна з-поміж них переходить звичайний в Америці „процес краси". Ці покази належать до більших сенсацій на виставці і совєтські дівчата не скривають свого зацікавлення тим, що їм їхня влада представляє як „капіталістичні нісенітниці".

Москва. — Від часу відкриття Американської Національної Виставки в парку Сокольніки в Москві в п'ятницю 17-го липня, приблизно 60 до 70 тисяч москвичів відвідують її кожного дня і ця виставка, крім відвідин Ніксона, стала головною темою розмов та коментарів. Совєтська преса і пропаґанда відразу поставилась до цієї виставки холодно, а тепер, мабуть, для поменшення великого враження, яке вона справляє на звичайного совєтського громадянина головно своїми експонатами і моделями американського життьового стандарту, совєтська преса почала справжню кампанію критики, намагаючись викликати недовір'я і сумніви, чи ця виставка справді віддзеркалює американський спосіб і стандарт життя. Минулого вівтірка появились у місцевих газетах, з виразними познаками центрального наказу, численні критичні статті і фотознімки, що всіляко намагаються в першу чергу викликати недовір'я до виставки та протиставити їй совєтські „досягнення" і порядки. Критика квестіонує правдивість показаного на виставці способу життя пересічної американської родини, як і ставить в сумнів твердження, що така родина має пересічно 90 долярів тижневого прибутку. Але рахуючись з можливістю, що відвідувачі виставки скоріше повірять самій виставці, ніж совєтській пропаґанді, критики намагаються акробатичними рахунковими калькуляціями доказувати, що навіть в такому випадку, американська родина могла б собі позволити тільки на одне яйце і на одну кварту молока на особу денно. Рівночасно з цими виступами преси, також і мури американської виставки обліплено спрепарованими фотознімками, що мали б доказувати „вищість" життя і побуту в Совєтському Союзі.

Віденський Фестиваль Молоді проходить під знаком дискусій і сутичок

Відень. — Згідно із повідомленням віденської поліції вже в першому дні комуністичного „Міжнародного Фестивалю Молоді" занотовано 13 кулачних бійок поміж комуністами й антикомуністами, останні із яких рекрутуються з-поміж австрійської молоді, яка наполегливо розкидає поміж учасниками фестивалю летючки антикомуністичного змісту. На площі фестивалю, як і на вулицях Відня, відбуваються безупинні дискусії поміж групами молоді на тему комунізму, комуністичних репресій на Мадярщині і в Тибеті, як теж на тему свободи. В американській делеґації на фестиваль, що нараховує 322 особи, триває далі розбиття на нюйоркську і шикаґівську групи. Нюйоркська група співпрацює тісно з іншими комуністичними делеґаціями. Шикаґівці вимагають повної свободи вислову на фестивальних зібраннях і семінарях, зокрема можливости критикувати вільно комуністичну дійсність в СССР та в інших країнах. Ця опозиційна або т. зв. шикаґівська група із 173 прихильниками творить більшість в американській делеґації на фестиваль й обрала свій власний провід. Вона збойкотувала урочистість відкриття фестивалю і вимагає, щоб керівництво фестивалю визнало її як окрему делеґацію. Провідники совєтської делеґації пробували переконувати „шикаґівців", щоб вони залишили опозицію, але усі ці спроби розбилися об вимогу останніх дати їм повну свободу слова і виступів. Комуністичні організатори фестивалю проголосили офіційно, що у Фестивалі бере участь 16,500 осіб із сто й одної країни.

Молотов мав би вернутися з Улан Батору до Москви

Улан Батор, Зовнішня Монголія. — Кореспондент „Ню Йорк Таймс"-у Гаррисон Е. Сейлисбері у кореспонденції з цього міста, в якому колишній міністер закордон. справ Вячеслав Молотов перебуває уже два роки на становищі совєтського амбасадора до Зовнішньої Монголії, повідомив, що, згідно з одержаними там інформаціями, Молотов мав би вже незабаром одержати дозвіл на поворот до Москви. Здеґрадовано Молотова до становища амбасадора і вислано до Улан Батору два роки тому після розгрому Хрущовим антипартійної групи, що її він творив разом з Маленковим і Кагановичем. В Монголії переконані, що Молотов після свого повороту до Москви займе там якесь становище в колеґії міністерства закордонних справ СССР й одержить можливість писати свої спогади. Не зважаючи на ворожість збоку Хрущова Молотов мав би користуватися в опінії совєтських офіційних кіл репутацією одного з найкращих совєтських дипломатів. В Улан Баторі живе Молотов досить обмежено, але тут уважають його найважливішою і щодо політичного впливу фіґурою. Під теперішній час Молотов нараховує 69 літ.

● **Індійська поліція поранила двох студентів**, які брали участь в антикомуністичній демонстрації, що відбулася в понеділок, дня 27-го липня в Коттаямському дистрикті Кералі.

НАСЕЛЕННЯ НОВОСИБІРСЬКА ЕНТУЗІЯСТИЧНО ВІТАЛО ВІЦЕ-ПРЕЗИДЕНТА ЗДА

НІКСОН ПРОПОНУЄ ВІДКРИТИ ВСІ АМЕРИКАНСЬКІ І СОВЄТСЬКІ МІСТА ДЛЯ ВЗАЄМНИХ ВІДВІДИН. У МОСКВІ ДЕБАТОВАНО НАД МОЖЛИВІСТЮ ВІДВІДИН ХРУЩОВА В АМЕРИЦІ.

Новосибірск. — Населення цього великого індустріяльного міста в західній частині Сибіру ентузіястично вітало віце-президента Ричарда Ніксона, що приїхав тут на короткі відвідини разом із своєю дружиною та почотом. Ніксон приїхав до Новосибірська літаком з Ленінграду і був дуже здивований, що цим разом під час подорожі автомобілем з летовища до міста на вулицях, якими він переїжджав, вперше були зібрані тисячі мешканців для його привіту. Ніксона і його почот засипано квітами, а його поява і принагідні завваги в розмові із звичайними людьми завжди викликали ентузіястичні оплески. Новосибірськ належить до багатьох в Совєтському Союзі „закритих міст" для відвідувачів, а Ніксон, відповідаючи на привітання міських урядовців, що зустріли його на летовищі, рекомендував відкрити для відвідин усі міста, натякаючи на те, що й в Америці деякі міста закриті для совєтських відвідувачів у відплату за те, що совєтський уряд забороняє американцям відвідувати цілий ряд совєтських міст. До таких закритих в Совєтах міст належить і Новосибірськ, де сконцентрована важка індустрія, головно різного роду машин. Для мешканців Новосибірська це були після війни перші відвідини західніх представників. До Новосибірська Ніксон подорожував у товаристві Георгія Жукова, що є головою совєтського комітету культурних зв'язків. Зокрема ентузіястичне прийняття зготовили мешканці Новосибірська віце-президентові Ніксонові під час його відвідин в місцевому театрі, що має бути найбільший в Совєтському Союзі і в якому в тому часі виступав сибірський балет. З Новосибірська Ніксон повернеться до Свердловська і опісля до Москви, звідки в поворотній дорозі до Америки відвідає Польщу. Тим часом кореспонденти з Москви інформують, що під час довгої розмови Ніксона з Хрущовим обговорювано також можливість відвідин Хрущова в Америці, що могли б наступити тільки на запрошення президента Айзенгавера. Кореспонденти не виключають, що Ніксон може рекомендувати таке запрошення.

ЗАХІДНІ ДЕРЖАВИ ПРОПОНУЮТЬ СОВЄТАМ 5-РІЧНИЙ ДОГОВІР В СПРАВІ БЕРЛІНУ

Женева. — Представники західніх держав на конференції міністрів закордонних справ запропонували у вівторок дня 28 липня ц. р. Совєтському Союзові підписання 5-річного договору в справі Берліну. В пропозиції передбачений теж деякий нагляд Об'єднаних Націй над веденням пропаґанди в обидвох частинах поділеного міста. Після п'яти років тривання договору мали б, на вимогу будь-якої із чотирьох великодержав, початися нові переговори в справі майбутнього правного становища цієї німецької столиці. Західнім союзникам мали б бути заґарантовані їхні права в Берліні аж до часу, поки не буде з'єдинена Німеччина. Під час вівтіркового засідання західні міністри закордонних справ обмінялися із Ґромиком, як репрезентантом СССР, устійненими на письмі підсумками дотеперішніх пропозицій в справі Берліну. Докладний зміст совєтських підсумків досі ще не опублікований і тому теж не відомо, чи Совєти обмежили ці підсумки тільки до справи Берліну, чи поширюють їх далі на вимогу створення спеціяльного загальнонімецького комітету, який мав би зайнятися студіями над можливостями майбутнього з'єдинення Німеччини. З політичних кіл інформують тільки, що Совєти вимагають далі у своїй заяві зменшення союзних залог у Берліні із дотеперішних 11 тисяч вояків до щонайбільше 4 тисяч. ЗДА, Велика Британія, і Франція запропонували із свого боку залишити ці залоги в дотеперішньому людському складі, погоджуючися тільки зредукувати їх в пізнішому часі. Совєтські підсумки будуть розглянуті під час окремої зустрічі трьох великодержав. Вони були теж предметом розмови між Гертером і Ґромиком під час їхнього спільного обіду дня 29 липня.

Західня Німеччина плянує підписати пакт неаґресії з Польщею і ЧСР

Бонн. — З офіційних кіл повідомляють, що західньо-німецький уряд погодився в принципі на запропонування пакту неаґресії двом комуністичним державам — Польщі і Чехословаччині. З цією пропозицією виступить Західня Німеччина не під час конференції міністрів закордонних справ, що відбувається тепер у Женеві, але пізніше, правдоподібно наприкінці поточного року. Це мало б бути першим кроком для встановлення нормальних взаємин між Бонном і цими двома комуністичними державами. Західня Німеччина не вдержує досі ніяких дипломатичних взаємин з комуністичними країнами, за винятком Совєтського Союзу. З західньо-німецьких політичних кіл інформують, що боннський уряд погодився на запропонування пакту неаґресії Польщі і Чехословаччині минулого тижня.

У СВІТІ

● **На протязі 55 мінут в понеділок, 27-го липня ц. р.**, тривав артилерійський двобій між національно-китайською залогою на острові Матсу і комуно-китайськими військовими з'єднаннями на азійському суходолі. Комуно-китайське радіо в Пейпінґу сповістило, що привід до цього артилерійського двобою дала була залога острова Матсу, яка почала обстрілювати комуно-китайський корабель в затоці Гуанґ-ші. Острів Матсу віддалений дев'ять миль від китайського суходолу.

● **Імператор Етіопії Гайле Селассіє** відбуває тепер 6-денні державні відвідини в Португалії. Прибув Селассіє до Лісбони португальським кораблем з Байон у Франції. Вітав його президент Португалії Амеріко Томаз на березі ріки Таґус — на тому місці звідки в 15-ому сторіччі португальські мореплавці почали свою подорож, яка завершилася відкриттям Етіопії і її таємниць для тодішньої Европи.

● **Комуністичний суд у Східньому Берліні** засудив наприкінці минулого тижня двох залізничих робітників за саботаж на кару в'язниці, присудивши одному десять років і другому шість. Обидва були обвинувачені в нищенні залізничого виряду.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ДВА ПОГЛЯДИ

Схвалений Конгресом і проголошений Президентом Тиждень Поневолених Націй, що тривав від 19 до 26-го липня і, згідно з резолюцією Конгресу, повинен бути проголошуваний Президентом в третьому тижні липня кожного року, все ще не сходить із сторінок преси, все ще обговорюється в різних політичних виступах. Він вивів з рівноваги совєтських диктаторів, які використовують відвідини віце-президента Ніксона в Совєтському Союзі, щоб з цим Тижнем розправитись, знаючи, що Ніксон, зв'язаний правилами доброї поведінки гостя, не зможе на совєтські виступи реагувати так, як реагував би в інших обставинах.

Тим часом голоси американської преси і американська публічна опінія, як це звичайно водиться в демократичному суспільстві, поділились у своїй оцінці цього Тижня, зокрема в оцінці часу і обставин, в яких він був проголошений, маючи на увазі відвідини Ніксона в Москві. Характеристикою такого поділу опінії може послужити нюйоркський щоденник „Геральд Трібюн" з 28-го липня, в якому один побіч одного надруковано два діяметрально різні виступи найбільш відомих публіцистів: Д. Лоренса і В. Ліпмена.

Лоренс погоджується з концепцією Тижня Поневолених Націй і завзято її боронить, заявляючи на початку, що Америка повинна проголосити не Тиждень, а Рік Поневолених Націй, щоб у такий спосіб повсякчас пригадувати совєтським диктаторам, що справа визволення уярмлених народів належить до принципів американської політики. Щоб скріпити свій погляд, він наводить цілий ряд деклярацій, взятих головно з передвиборчих плятформ обидвох партій, Републіканської і Демократичної, в яких справу визволення уярмлених Москвою націй включається в програму американської політики. „В Америці це давня історія, але Хрущов її якось не знає", — закінчує свої міркування цитований автор.

Цілком іншу оцінку цього Тижня дає інший видатний американський публіцист, Волтер Ліпмен, який вже деякий час проповідує політичне угодівство. Він у першу чергу гостро критикує віце-президента Ніксона, називаючи його „хлопцем, а не політиком". Коли ж мова про Тиждень Поневолених Націй, то Ліпмен називає його „непритомною пустомельщиною" (absent-minded bumble) Конгресу і Президента. Інформуючи, що резолюція була схвалена Сенатом без дебат і не на рекомендацію Комісії закордонних справ, яка в таких справах авторитетна, натомість перейшла тільки через Юридичну комісію, голову якої, сенатора Істленда з Міссіссіпі, автор намагається знецінити в таких справах, в результаті Ліпмен твердить: „Лицемірство резолюції спричиняє клопіт для цієї країни. Але ще гіршою є безвідповідальність Конгресу, що без обміркування і дебат схвалив резолюцію, в справі якої не має наміру нічого зробити. Ця нещирість є жорстокими кпинами над поневоленими народами..."

Цей відокремлений голос може репрезентувати тільки безсумнівну меншість американської публічної опінії в погляді на Тиждень Поневолених Націй. Одним із багатьох доказів цього може послужити третя з ряду редакційна стаття „Ню Йорк Таймсу", надрукована також у числі з 28-го липня. В тому коментарі, затитулованому „Поневолені Хрущова", редакція гостро розправляється з лайкою і кпинами Хрущова на тему цього Тижня, повторюючи при цьому цілий ряд наявних істин про совєтські завоювання та поневолення і найгірше з них — поневолення людського ума. У відповідь на кпини і лайку Хрущова, „Ню Йорк Таймс" ставить йому цілий ряд запитів щодо диктаторського поступування і пропонує йому відступленням від тої практики, включно із скасуванням залізної заслони та вільними виборами, доказати те, що він говорить для пропаганди.

Проте, конкретну відповідь тим, що, як Ліпмен, критикують резолюцію Конгресу і проклямацію Президента, дає таки цитований уже Дейвид Лоренс в „Геральд Трибюн", пишучи: „Ті боягузи з-поміж нас, які вважають за погану думку Конгресу З'єдинених Держав проголосити американські ідеали народам світу і передати слова співчуття поневоленим, мабуть, не знають, що подібні протести належали до споконвічних в американській історії. Інакше бо вони до такої міри бояться образити Хрущова, що готові втихомирювати його ще більше, критикуючи те, що зробив Конгрес".

На щастя, Лоренс, „Ню Йорк Таймс" та інші голоси, що не тільки апробують схвалений Конгресом і проголошений Президентом Тиждень Поневолених Націй, але й сильно цю акцію піддержують, вважаючи її за найбільш своєчасну і потрібну, голоси, до яких, без сумніву, зараховуються всі громадяни українського та інших східньо- і центрально-европейських походжень, становлять абсолютну більшість і віддзеркалюють справжню опінію американського народу, за якою пішли Конгрес і Президент. Становище Ліпмена в цій і інших справах, наприклад, щодо перманентного поділу Німеччини і стабілізації та легалізації теперішнього стану в Східній Европі, було б рівнозначне з капітуляцією Америки і відкриттям Москві шляху на підбій світу.

СТАН АМЕРИКАНСЬКОГО ФАРМЕРСТВА

Нюйоркський щоденник „Дя Ню Йорк Таймс" перевів серед фармерів у різних районах країни опитування і ствердив, що врожай цього року небувалий, фармерські прибутки не такі то вже малі і фармери мають що витрачати, хоч їхні видатки й збільшились.

Вуйно зародили цього року кукурудза, бавовна, картопля, городина і цитрусові овочі. До цього треба додати велике число рогатої худоби і свиней на тваринних фармах. Вже тепер можна говорити про великі надвишки врожаю, яких населення ЗДА не може спожити.

Цей великий врожай приносить турботу секретареві хліборобства Бенсонові і всьому урядові ЗДА, бо треба буде знову скуповувати надвишку сільсько-господарських продуктів і шукати для неї місця в державних шпихлірах і магазинах, в яких вже тепер лежить запасів на дев'ять більйонів долярів. Оцих велетенських запасів збільшиться цього року ще на два більйони долярів. У зв'язку з цим дехто гадає, що допомога фармерам для втримання їхньої продукції приведе кінець-кінцем до повного абсурду, і аж тоді всі побачать, що продукцію треба не збільшувати, а зменшувати.

Але про це мають думати не фармери, які тепер косять сіно поміж дощем, а виконна і законодатна частина уряду у Вашингтоні. Фармер має інші турботи. Він передбачає, що цього року його прибутки будуть дещо менші як в минулому році. В першій половині цього року були вони на 8 відсотків менші як в тому самому часі 1958 року, бо дещо обнизились ціни на сільсько-господарські продукти, і менші були вплати уряду за набуті продукти, а натомість зросли ціни на товари, які мусить купувати фармер.

Департамент рільництва передбачає, що в другій половині ц. р. кількість сільсько-господарських продуктів на ринку буде більша, як в минулому році, хоч засівні площі під деякі культури зменшено. І тут треба говорити про те, не всім відоме досі явище, що технологічна революція в сільському господарстві далеко перевищує революцію в промислі, яка виявляється в його автоматизації.

Майже два десятки років говориться про „занепад" фармерства. Це правда, що від кінця 30-их років фармерське населення ЗДА зменшилось з 31-го мільйона до 21-го, а число фарм за той самий час упало з 6,500,000 до 4,700,000. Але треба поглянути й на другий бік монети: від кінця другої світової війни сільсько-господарська продукція зросла на 25 відсотків, хоч у фармерстві затруднено було менше число людей, і хоч засівали в тому часі менше ріллі.

Та це ще не все. Крайова Рада Промислової Конференції подає, що на день 1-го січня ц. р. усе фармерське майно становило 200 більйонів долярів (вартість землі й гіпотек — 123 більйони дол.; вартість худоби, машин, влаштувань, зерна та домашнього влаштування — 58,100,000,000; ощадності в банках і бондах та інвестиції в рільничих кооперативах — 18,700,000,000 дол), а заборгованість фармерів 22,600,000,000 дол. — половина з цього борги на закуп землі. Для порівняння треба пригадати, що в 1940 році фармерський актив становив тільки 53 більйони долярів, а пасив — 10 більйонів долярів. Це значить, що майно фармерів у 1940 році без заборгованости виносило 43 більйони долярів, а цього року воно збільшилося до 177,400,000,000 долярів.

Фармерські провідники і політики з сільсько-господарських районів нарікають на зниження цін на фармерські продукти і зменшення прибутків фармерів. Але об'єктивний обсерватор мусить ствердити, що в загальному фармерам не є так зле, як говорять політики.

В 1958 році фармери дістали за продані продукти рекордову суму 34,300,000,000 дол. Це було на 265 відсотків більше від пересічних сум у 1937-1941 роках. Але це ще не все. Фармерські родини мали ще коло 8 більйонів долярів прибутків із інших джерел: з відсотків, дивіденд, пенсій та з заробітних платень поза фармою. Коли додати ті всі прибутки, то дістанемо поважну суму, яка має великий вплив на економіку країни.

Фармери витратили в 1958 році коло 40 більйонів долярів, а 1937-1941 роках витрачали пересічно по 15,500,000,000 дол. Правда, майже половину видатків фармерів у 1958 році треба приписати знеціненню доляра, але й тоді прибутки фармерів в останніх двох декадах значно зросли і в 1958 році вони купили товарів на 50 відсотків більше, як 20 років тому.

Витрати фармерів на продукцію в минулому році становили 24,300,000,000 дол., а 20 років тому — 6,300,000,000 дол.; на споживчі товари в 1958 р. — 16,000,000,000, а в 1939 — 5,200,000,000 дол. Важливе й те, що фармери своїми грішми підтримують інші промисли. Вони зужили в 1958 році 15 більйонів ґальонів газоліни і 6,500,000 тонн готової сталі, а транспортовий промисл мав від них 16 відсотків всіх своїх прибутків.

Життя на фармах майже нічим не різниться від життя в місті. Двадцять років тому фармери споживали власної продукції 60 відсотків, а тепер тільки 40%. Тепер фармери видають великі суми на медичну опіку, хатнє обладнання і розваги. 70 відсотків фармерів мають телевізори (в містах цей відсоток виносить 85 відсотків). Половина всіх фармерів має забезпечення на випадок недуги.

Прибутки й видатки фармерів збільшуються швидшим темпом, як міського населення. А проте, політики часто говорять про те, що, мовляв, фарми стоять перед упадком...

НАМАЛЮЙ МЕНІ НІЧ...

Я до тебе прийду,
зупинюся в покорі,
Тільки ти не питай,
не хвилюй.
Намалюй мені ніч,
коли падають зорі,
Намалюй, я прошу,
намалюй.
Намалюй мені ніч,
що зове і шепоче
Найдивніші слова,
найпалкіші слова,
В гамі барв піднеси
славу тихої ночі,
Що навколо зірки
розсіва.
А сама ти яка — нечір,
день а чи ранок!
Що на серці —
чи промінь, чи лід!
Намалюй мені ніч,
коли зорі багряні
Вирушають у путь,
щоб згоріть...

МИКОЛА ПЕТРЕНКО

Юрій Студинський

НІМЕЧЧИНА МІЖ ВЕЛИКОБРИТАНІЄЮ І ФРАНЦІЄЮ

Женевська конференція висунула на порядок дня взаємини між великодержавами та їхнім становищем до Західньої Німеччини. Щодо становища СССР, то шкода й слів, бо ціла совєтська політична гра йде на підмінування Західньої Німеччини і на повільне, але систематичне її захоплення.

Політичні кола були здивовані наглим зворотом у відношенні Франції до Німеччини, відколи у тій країні прийшов до влади генерал де Голь. У Німеччині його всі вважали за найзапеклішого ворога ґерманського світу. Коли він очолив Французьку республіку, опозиційна німецька преса пригадувала всі його промови, насичені ненавистю до німецького народу. Зате прихильна до боннського уряду німецька журналістика затримала була повну резерву, вичікуючи дальшого ходу подій. Опісля відбулися зустрічі між німецьким канцлером і де Голем, візити чергувалися ревізитами. Комунікати, які появлялися по кожній зустрічі цих двох державних мужів, набирали щораз більшої теплоти та добросердечности. Нарешті французька преса почала називати Аденауера „найбільшим приятелем" де Голя і Франції. В міжчасі прийшло до порозуміння між французькими й німецькими вугільними та сталевими концернами, тобто усунено найбільшого спричинника двох французько-німецьких воєн у першій чверті XX сторіччя. Тепер нема між Францією і Німеччиною ніяких територіяльних спорів, і господарські стосунки між цими двома великодержавами розвиваються правильним шляхом. Нині ще заскоро говорити про німецько-французьку політичну вісь, але нема ніякого сумніву, що дипломатія цих двох країн старається на міжнародній політичній шахівниці допомагати одна одній.

Традиційна англійська політика, — а такою проголошувала вона себе протягом усього XIX і XX сторіч до часу вибуху другої світової війни — дивилася кривим оком на всякі спроби зближення між Німеччиною і Францією. Тяжко сказати, щоб Лондон прихильним оком дивився й сьогодні на флірт між Аденауером і де Голем, хоча це вже відбувається в атомовій добі, яка перекреслила своєю потенцією всі клясичні політичні догми. Але традиція ще існує. Великобританія завжди вважала Францію за своє передпілля, і тому відкидала всякі німецькі залицяння, аж поки не була переведена в життя французько-німецька співпраця. Таке саме становище займає Великобританія до Голляндії та Бельгії. Німеччину вона вважала завжди за свого суперника на господарському полі. Вона й тепер дивиться з неспокоєм на успіхи німецької торгівлі, зокрема, на арабських ринках. Але Великобританія має також наймогутнішого сталого союзника, зв'язаного з нею кровною і мовною сполукою — З'єдинені Держави Америки. ЗДА дуже сильно підтримали й підтримують Західню Німеччину на европейському континенті, будучи переконані, що сильна Німеччина потрібна для втримання европейської рівноваги супроти СССР. Осягнення господарської рівноваги між Великобританією, Францією і Німеччиною є суттю американської політики, а якраз в тому напрямі й працює міністер німецького господарства Ергардт. І тут, в Німеччині, кажуть, що відомий і голосний конфлікт між Аденауером і Ергардтом мав своєю головною причиною саме господарську політику. Німецький міністер господарства не хотів іти задалеко назустріч французьким господарським домаганням.

Під час Женевської конференції виглядало, бодай на перший погляд, що найбільш елястичним становищем супроти СССР було саме становище англійського міністра закордонних справ Селвина Ллойда. Але причина тієї англійської поведінки є, мабуть, внутрішнього характеру. Мекміллен зумів, не зважаючи на Суезьку кризу, привернути престиж своїй Консервативній партії серед англійських виборчих мас. Англійські вибори мають відбутися щойно в травні 1960 року, але англійці вважають вибори політичним спортом. Правдоподібно, що Мекміллен розв'яже парлямент і проголосить нові вибори у хвилині, коли буде заповіджена дата зустрічі між Хрущовим і шефами західньої чвірки. Цієї зустрічі домагалася завжди в Англії лейбористська опозиція, а англійське суспільство ще й сьогодні прив'язує до цієї зустрічі чималі надії. Отже, вибити цей політичний козир з рук англійських соціялістів — це означало б для Консервативної партії повну виборчу перемогу. Звідси береться, мабуть, та елястичність англійського міністра закордонних справ у Женеві і та нехіть Лондону до німецько-французьких залицянь і того спільного німецько-французького політичного фронту, який, навпаки, вимагає повної рішучости та твердої руки супроти большевицької імперії.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРО АСАМБЛЕЮ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ

Прочитав я про проголошення Тижня Поневолених Націй. Зрадів, покріпився на дусі. Насунулась при цьому, однак, низка думок, якими хотів би поділитися з читачами. Маю на думці головно поставу до цього Тижня Асамблеї Поневолених Націй.

Коли хтось, сам будучи поневоленим, про інших поневолених замовчує, то це щонайменше, дивне. Виходить, що той хтось належить до народу, що поневолював інші народи, і цей гріх поневолювання інших лежить на ньому ще й досі.

Чи пересічна американська людина розуміє, що таке воля для України, Грузії, Вірменії, Білорусі та інших — дуже сумніваюся. Як їй таке розуміти, коли її нічого про це в школі не вчили. Її вчили про „Полиш", „Рашян" і таке інше, а не про Україну та її змагання до волі. Чи не буде вона сприймати ті заклики до незалежности, як непотрібну екзотику, наприклад, відірвання Пенсилвенії від ЗДА? Україну треба впровадити до американських шкільних підручників. Якщо про Україну знатиме учитель, знатиме й школяр.

Про Україну знають, але тільки вибрані з американського народу. Загал, на жаль, не має про неї ясного, правдивого поняття.

На кінець ще про маніфестування нашого національного імени. Приглядався я раз Параді Льояльности по 5-ій евню. Ішли люди і несли таблиці. На таблицях, наприклад, Мадярщина, Литва, Китай чи Хорватія. Українці несли таблицю: „Американські українці". Питаюся: чому не „Україна"? Чейже кожен побачив би, що люди, які несуть таблицю „Україна", не репрезентують оборони колоніяльного визиску „України", а гостро проти колоніяльного поневолення виступають.

Чи тут діє якийсь страх, почуття меншевартости чи щось інше?

Нехай українці не бояться, коли їх називають совєтами, нацистами, поляками, німцями, росіянами, бо все це — лише вияв чиєсь дикої некультурности. Українці були, є і будуть завжди українцями.

Лев Кабляк

Бронкс, Н. Й.

МУЗЕЙ „ЛЕМКІВЩИНА"

Лемківський музей важливий для нас передусім тим, що, по виселенні лемків у роках 1945-48 і розпорошенні їх по різних околицях УССР й Польщі, цей музей, складений з експонатів з цілого терену Лемківщини, буде можливо одинокою цінною пам'яткою по цьому нашому дільному, твердому в обороні гірському племені. Він міститься тепер в Сяноці у княжому замку в 10 залях з робітнями, а заряджує ним місцева польська комуністична влада. В тому ж замку міститься польський регіональний „Му-

Недавно пригадав нам існування лемківського музею один з його творців, мистець Лев Гец, своїм листом до редакції варшавського „Нашого Слова". Лев Гец пише, що до нього звертаються різні особи із запитами, куди мають вони посилати лемківські музейні речі, які зібрали. Сам мистець також має для музею багато цінних експонатів і не знає, що з ними робити. Запитує про це Головне Управління УСКТ у Варшаві, а заразом піддає думку в справі музею „Лемківщина" звернутися до державної влади, оголосивши, що в Сяноці існує велика збірка лемківських цінностей і що там має існувати відділ етнографії та мистецтва Лемківщини.

Це все гарні побажання, але сумнівне, чи лемківським музеєм схоче поважно зайнятися Правління УСКТ або державна польська влада.

Моя думка така, що наші лемки в Польщі, яких там є поважне число, повинні заснувати комітет опіки над музеєм „Лемківщина" з осідком на місці, в Сяноці, і зажадати від державної влади передати цьому комітетові музей в заряд. Комітет був би також уповноважений перевести збірку фондів на консервацію експонатів та їхнє побільшення. По упливі 12 років від часу, коли заряд музею перебрали поляки, хто знає, в якому стані знаходяться тепер експонати, що їх з великим трудом зібрали, окрім Лева Геца, бл. п. Степан Венгринович, бл. п. д-р Франц Коковський і п. Ірина Добрянська.

Справа лемківського музею важлива і її не слід відкладати. Інакше може згодом дійти до того, що сяніцькі поляки злучать цей музей з своїм „музеумом", назвуть його „польським гуральським музеумом" і величатимуться ним перед туристами.

Мгр. Володимир Бучацький

ЄВІТОВИЙ РІК УТІКАЧА

Відповідно до резолюції Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй, прийнятої п'ятдесят п'ятьма країнами, проголошено від 1 липня цього року Світовий Рік Утікача. Тридцять одна країна погодилась докласти сил для допомоги мільйонам утікачів, що втекли з своїх батьківщин в Европі, Азії, Північній Африці та на Середньому Сході. Хоч проблему втікачів не можна розв'язати протягом одного року, сподіваються дещо зробити, бодай там, де ця проблема особливо важка.

Австрія, Німеччина, Греція та Італія обіцяють дати притулок, фахове навчання, медичну допомогу, невеликі позички для дрібних підприємств і допомогу в справі розселення для 30,000 чужинців, які досі живуть у таборах (дехто вже понад десять років). Таку саму допомогу мають дістати коло 100,000 утікачів, які хоч і не живуть у таборах, але ще й досі не влаштувались постійно в цих країнах, як також у Бельгії, Франції, Голляндії та Туреччині.

Об'єднана Арабська Республіка, Ливан, Сирія та Йорданія обіцяють фахове вишколення та підтримку для майже 1,000,000 палестинських арабів, які тепер дістають мінімальну допомогу від ОН. В Тунісії та Марокко 180 тисяч альжирців, які втекли із своїх зруйнованих сіл, живуть у надзвичайно примітивних умовах і потребують медикаментів, одягу та харчів.

У Гонг Конгу мільйон антикомуністичних утікачів з територій, зайнятих комуністами, живуть у жахливих умовах. Близько 8,000 утікачів від комуністичного режиму в Росії, досі живуть у комуністичному Китаї.

В Азії є також чимало утікачів, що втекли з північних районів Кореї та В'єтнаму, де порядкують комуністи. Прикордонні райони північної Індії переповнені тибетцями, що втекли після придушення повстання проти домінації китайських комуністів. Їх є в Індії щось понад 12 тисяч.

Генеральний секретар ОН Даг Гаммершилд визначив, що з 40,000,000 чоловіків, жінок і дітей, які стали втікачами від кінця другої світової війни, принаймні 15,000,000 не мають постійного житла. Приблизно двом чи трьом мільйонам з них дасться допомога від ОН. Під протекцією ОН перебувають також політичні втікачі з країн за залізною заслоною. Проте ОН не допомагають німцям із Східньої Німеччини, бо вони мають права німецьких громадян.

На дводенній конференції у Вілому Домі в травні ц. р. понад 160 лідерів американських добровільних допомогових організацій обмірковували ролю ЗДА у Світовому Році Втікача. Тепер координують програми допомоги приватних організацій з програмами комітетів допомоги втікачам Американського Комітету Втікачів, незалежної організації, створеної в січні ц. року. Цей комітет складається з представників індустріяльних і робітничих груп, католицьких, протестантських, жидівських та інших агенцій для допомоги втікачам, а також окремих громадян. Цей комітет запропонував Вілому Домові комбіновану програму, в яку входять пропозиція: затвердити 10 мільйонів долярів на цілі допомоги втікачам, виділити якнайбільше додаткових речей з військових залишків, схвалити новий закон про допущення щороку 20,000 нових імігрантів понад теперішню квоту, підсилити працю добровільних агенцій, щоб зібрати принаймні 20 мільйонів долярів понад нормальну річну суму для виконання програми допомоги втікачам.

Американська Рада

ПРО УКРАЇНСЬКУ ПРЕСУ В ДІТРОЙТІ

„Не спитавши броду — не лізь у воду"! Так учить нас наша стара пословиця. Роман Данко помістив в ч. 131 „Свободи" звіт про пресу, яка була колись в Дітройті і яка є тепер. Нічого б мене не обходило його писання, як би він не ужив мого імени, причіпаючи його до якогось „Гемтремського Робітника", якого ніколи в Гемтремку не було і я не міг з ним мати щонебудь до діла. З бідного Кравчишина зробив редактора і видавця. Що ца Кравчишина ховалися різні люди і навіть купили „Нову Пору" від нього, то ця справа була в суді і там є рекорди, які можна переглянути. Таку боротьбу вели проти „Пори" ті, яких краще трактує та стаття, як тих, що про них пишеться баламутні здогади тоді, як вони ще живуть і можуть поінформувати цікавих про минуле.

—Тимотей Починок

Дітройт, 14-го липня 1959 р.

Леонід Полтава

УКРАЇНА ПЕРЕД МАЗЕПИНСЬКОЮ ДОБОЮ

Опис України, її народу та звичаїв, воєнних морських виправ запорожців, роля України в міжнародніх стосунках у 16-17 століттях, підґрунтя національної революції, очоленої гетьманом Іваном Мазепою, — за невідомими сторінками англійської „Історії Оттоманської Імперії" лицаря Ріко (Ricaut), виданої в Гаазі 1709 р. в перекладі на французьку мову.

(7)

Переповідаючи історію принца Раґоцького, автор спиняється ще на році 1657: „...Польща була тоді надзвичайно ослаблена майже безнастанною війною з Великим Князем Московським, повстанням козаків і вмаршуванням шведів..."

Кінцевий список імен і назв І тому (1 і 2 книг) „Історії..." Ріко

В кінці першого тому своєї тритомової праці, доведеної до 1704 року (що видко із заголовку, але двох останніх томів автор статті не бачив взагалі), дипломат Ріко з дбайливістю науковця подає список імен і назв, на які хотів звернути особливу увагу читачів твору. Вибираємо ті, що стосуються безпосередньо України, і подаємо їх у перекладі в уривках (не вказуючи сторінок):

„Амюрат IV — Великий Везир Оттоманської імперії... якийсь час жив у Скутарі..." (місто згадується в українських народних думах часів Козаччини; є також згадка у Т. Шевченка).

„Асак — здобутий московитами, опис, облога, закінчення облоги, знову населений, знову здобутий турками"...

„Бойдери — спалене козаками".

Козаки — ввійшли в Чорне море; їхні спустошення... Форми їх човнів... Їхні виправи в напрямі Константинополю... Причини їхнього повстання; опис їхньої країни; нові виправи..."

„Фортеці — побудовані турками для стримання козаків".

„Кільмінієскі — вибраний провідник козаків".

„Подоліє (Поділля) — напад татар на Поділля (48 стор.), спустошене Раґоцьким".

„Стенія — спалена козаками".

„Єнічой — спалений козаками".

*

Такою виступала на міжнародній арені Україна, бачена здалеку очима чужинця, англійського дипломата й політичного історика Ріко. Бачимо з його описів, як часто Україна і її провідники самі не усвідомлювали до кінця власної сили і спроможностей.

1654 р. гетьман Богдан Хмельницький уклав рівноправну угоду з Московщиною про взаємодопомогу у війні. Скориставшись із тієї угоди, московські бояри, а незабаром і військо почали проникати в Україну. Московська „рівноправність" виявилася особливо яскраво вже 1656 року у Вильні, де тоді відбувались переговори московської комісії з Польщею: москалі вже тоді не допустили до переговорів українських делегатів (за І. Холмським, „Історія України", стор. 209). Українська козацька держава Хмельницького опинилася перед важкою проблемою „дружби" з Московщиною. Московщина з Польщею не забарилися поділити нашу батьківщину в Андрусові (1667).

Як українські провідники, так і взагалі ввесь український народ побачили, що „дружба" набирає загрозливих форм.

Можливо, що цілком інакше склалася б доля України, якби на допомогу в боротьбі з Польщею покликано Туреччину. Гетьман Петро Дорошенко так і зробив: він уклав із султаном угоду, і став визнаним сувереном Української держави, що сягала по Перемишль та Путивель. 1672 р. українська і турецька зброя спільно перемогли Польщу: під Батогом об'єднані козацько-турецькі сили цілковито розгромили польське військо, підступили під Львів... І знову Україна не використала здобутої позиції, не розвинула можливостей: Польща попросила миру, і того ж року він був підписаний у Бучачі; тільки Правобережжя з Поділлям опинилися під булавою гетьмана.

Автор даної статті не історик і не має найменших претенсій на це звання. Однак і для не-історика цілком зрозуміло, що національна революція гетьмана Івана Мазепи була підготована, в першу чергу, не ким іншим, як саме Московщиною: замість рівноправности націй, Україна зазнала небувалого утиску. А в українському народі з непам'ятних часів живе приказка: „Що посієш — те й пожнеш".

Англійський дипломат Ріко писав ще в кінці 16 століття, що Рада Польщі „зробила непоправну помилку, втручаючись в їхній спосіб життя". Він же ствердив, дивуючись патріотизмові українців, що „козаки заслуговували на дбайливе ставлення". Тому можемо й тепер, у 20 столітті, сказати, що Полтавський бій не закінчився і що доки не буде Самостійної Української держави, доти на Сході Европи таки не буде ні спокою, ні миру.

Кінець

РІК ВТІКАЧІВ І НАШІ ЗАВДАННЯ

(Заклик Єпископа Стемфорду Кир Амврозія Сеньшина)

Святіший Отець Папа Іван XXIII звернувся окремим закликом до всіх католиків світу прийти з допомогою нещасним і бездомним, які через війну чи політичні відносини опинилися поза межами своєї батьківщини. Нагодою до цього звернення Святішого Отця було проголошення Об'єднаними Націями „Року Втікачів".

Свята Церква впродовж свойого майже двотисячелітнього існування приходила з поміччю всім покривдженим, і особливою печаливістю огорнула теж жертви нещасної Другої Світової Війни. Цієї опіки Святої Церкви зазнали у великій мірі також наші Брати і Сестри по крові, що мусіли залишати Дорогу Батьківщину, щоб захоронити своє життя, та мати змогу плекати свої релігійні й національні почування і виховувати своїх дітей в дусі Правд Христової Церкви. Всім нам добре відомо, що на Рідній „не своїй землі", ворог, „навіть молитись не дасть".

Оцих всіх нещасних, що залишили свої доми після другої світової війни, було коло 50 мільйонів, і в тому числі добрих кілька соток тисяч самих українців католиків і православних. Всім тим людям простягнула поміччу руку св. Церква. Відома річ, що особиста інтервенція Незабутньої Пам'яті Папи Пія XII перед урядом Америки і Англії врятувала життя десяткам тисяч наших Братів і Сестер. Грубі тисячі долярів видала Апостольська Столиця на допомогу нашим втікачам.

Зараз на перші вістки про те, що многотисячна маса українців в Европі потребує помочі і захисту, наша Українська Католицька Церква в ЗДА зміцця почала організувати допомогу. За згодою тодішнього Екзарха Впреосв. Кир Константина Богачевського, тепер нашого Митрополита, я рішив заснувати окремий Український Католицький Допомоговий Комітет з осідком в Стемфорді, якого працю прийшлося мені очолювати і по нинішний день.

Для кращого наладнання опіки і помочі був висланий Впреосв. Кир Константином до Европи Впр. Іван Стах, який протягом 6-ох років допомагав в імені нашої Церкви десяткам тисяч не лише у виїзді за океан, але ніс їм моральну і дуже часто духову опіку й не рідко заступався перед урядовими чинниками, де того заходила потреба.

Український Католицький Допомоговий Комітет в Стемфорді, як член всеамериканської католицької організації НСВС, допоміг переїхати до ЗДА 47 тисячам українців без огляду на віровизнання. Попри поміч в переселенні, наш Комітет вислав до різних країн Европи тисячі харчових пачок та добрих кількадесять тонн з одягом. Все це, очевидно, мушу з приємністю ствердити, ми завдячуємо повній посвяті співпраці і жертвенности нашого Впр. і Веч. Духовенства та добрих і жертвенних наших вірних. Без Вашої Всіх співпраці наш Комітет не міг би виказатись тими успіхами, що ми їх при Божій помочі і Вашій співпраці осягнули.

Та все таки, хоч від кінця війни минуло вже повних чотирнадцять років, справа втікачів ще остаточно не розв'язана. Ще на цілому світі є понад 15 мільйонів нещасних людей, які потребують поважної, постійної допомоги. Між ними є ще коло тридцять тисяч українців, яким конечно треба нести допомогу.

Наші дорогі Брати і Сестри в Европі, що ми їх називаємо залишенцями, з різних причин, особливо задля недуги чи віку, не могли остаточно виїхати за океан на постійне поселення, і їм мусимо помагати. Кожного року бодай на Різдво та Великдень посилаю їм хотяй скромну допомогу та шлю у Вашому імені та від себе святочний привіт і побажання. Які вони вдячні за пам'ять про них свідчать безчисленні листи-подяки, що вони шлють їх до мене, дякуючи Вам всім за добре християнське серце.

Коли оце долучуюсь до голосу Христового Намісника Святішого Отця Папи Івана XXIII в цій пекучій загально людській справі втікачів, то хочу Вам Впр. і Всч. Отці і Дорогі Братя і Сестри пригадати, що в цьому році повинні ми теж не забувати за наших рідних залишенців і в міру наших спроможностей прийти їм з допомогою, чи то в евентуальному переселенні чи зложенням пожертви на допомогу там в Европі. Ще багато їх живе, як каже Святіший Отець, в таборах „пониженї в своїй гідності, як людські сотворіння".

Закликаючи до зрозуміння їхньої долі і до пожертв, Голова Католицької Церкви каже: „Судьба тих, що живуть на вигнанні далеко від рідних домів, завсіди в особливий спосіб викликувала материнську печаливість Католицької Церкви, яка не забувала слів свойого Божественного Основника: „Во я голудував, а ви дали мені їсти, чуженицею був, і ви прийняли мене, нагий, і зодягнули мене, у в'язниці був, і ви прийшли до мене (Мат. 35-36)".

Нехай ці слова Божественного Спасителя, які Він сказав, говорячи про Страшний Суд, і нас всіх застановлять, і пригадають нам наші обобо Христос сказав: „Поправді в'язки супроти ближжнього, кажу Вам: коли ви вчинили це одному з цих найменших братів, то мені вчинили".

Кінчаючи оцю пригадку і заклик до Вас, Дорогі во Христі Браття і Сестри, пересилаю Всім Вам моє архиєрейське благословення.

† АМВРОЗІЙ

Єпископ Стемфорду — голова Українського Католицького Допомогового Комітету

Іванна Савицька

ПРИЛЮДНИЙ ІСПИТ СОВІСТИ

(Стаття дискусійна)

I

Мені не вдалося придумати якогось надзвичайного заголовка для зацікавлення статтею з доволі передискутованою вже темою. Проблема дитячої книжки не нова, для одних не цікава, чи маловажна, для других — постійне джерело турбот і боротьби з вітряками.

Переглядаючи звіти із діяльности окремих виховних товариств та організацій із виразною культурно - освітньою програмою, стає невимовно прикро. Дійсність розходиться з паперовими плянами. Великі і голосні наміри видавничої діяльности стоять постійно нездійснені, те саме відноситься до палких резолюцій, яких народження і смерть збігаються дивним дивом в одній і тій самій годині.

Спихати вину на батьків, мовляв, вони не купують дітям книжок, жалують грошей, самі мало зацікавлені в виховному засобі, яким являється книжка, — по мойому, дуже несправедливо. Беручи за взір батьків, діти яких не переступили дванадцятого року життя, треба ствердити, що всі вони виростали у воєнних, несприятливих обставинах, в яких боротьба за хліб та існування стояли на першому місці. Від 1939 р. в Галичині перестали виходити постійні дитячі журналики й книжки. Обильною хвилею залягли книгарські полиці видання із серпом і молотом, перед якими, як перед отрутою, оберігалося наших дітей. Часи окупацій і еміграції не сприяли розвиткові видавничої діяльности. Довгі, зимові вечори, в яких колись прочитувалося дітям безліч казок і оповідань — стали на деякий час зимними і темними. В таких обставинах не було місця для дитячої книжки.

Ситуація не покращала і тоді, як перелюднені табори готовилися до відпливу за океан.

Таборовим школам постійно бракувало підручників, конечної дітям лектури. Одна, дві, вбого видані книжечки, це краплина в морі. На першому пляні було — повне молоко і масло, афідавіт і добра рентгенівська знимка. Хто тоді журився дитячою книжкою? Герої - видавці робили, що могли, та їхні зусилля не могли мати зрозуміння.

Початкові роки еміграції були тяжкими. Загал батьків, відсталих від нормальних виховних засобів, відвернувся від дитячої книжки, якої зверхній вигляд і застарілий зміст аж ніяк не могли заохочувати покупців. Виринула пекуча потреба перевиховати батьків, видати гарні і добрі нові речі і спопуляризувати всіма можливими засобами завдання великої ваги, і великого значення, над здійсненням якого в рівній мірі мусять працювати автори, мистці - ілюстратори, видавці, культурно-освітні товариства і школи, книгарні і маса юних читачів.

Автори й мистці дитячої літератури

Брак живої, активної організації, яка об'єднувала б всіх заокеанських працівників дитячої літератури, відчувається дуже дошкульно. ОПДЛ — якого осідком є Торонто, постійно бореться з фінансовими браками, час-до-часу видає скромні книжечки, реклямуючи їх „розкішними" — не проявляє надмірної витальности. Все ще і все відсувається реченець З'їзду дитячих письменників, так потрібного до скоординованої дії, до намічення якоїсь спільної лінії — до обговорення пекучих проблем, які народжуються кожного дня. В магазинах ОПДЛ чекають на видання твори, яким відай не скоро побачити денне світло. Не лишається нічого іншого, треба проявляти власну ініціятиву, самим авторам видавати дитячі книжки. Не така то вже трудна справа. Можуть появлятися белетрестичні твори із „накладом автора" і нікого це не дивує, так само можуть дитячі письменники самі подбати за народження їхньої книжки. Скільки мистців оплачує дорого ґалерії, щоб могти виставити свої нові картини. Скільки музик наймає концертові залі, щоб в них проспівати випрацьовану програму для власного вдоволення, для заспокоєння мистецького, вічного горіння.

Дитячий письменник не може йти позаду. Коли він любить свій твір, коли він прагне бачити його живим, ніщо не зупинить його перед виданням власної книжки.

Поява одної, двох книжечок річно аж ніяк не розв'яжуть проблеми, не заспокоють потреб читача. Чуємо часто нарікання на проблематику у нових дитячих творах. Справа важлива, варта поважної застанови й широкої дискусії. Один, два автори не всилі заспокоїти всіх потреб читача. Тимчасом різний вік дитини вимагає різної тематики, різного опрацювання й підходу. Потрібно ілюстрованих книжок із коротеньким, віршованим текстом для найменших. Казок - байок із звіринного світу, оповідань для молодших і старших із недавнього минулого, розповідей із пластовою і пригодницькою тематикою, оповідань із модерної техніки, історичного матеріялу у легкій формі, віршів на різні нагоди для кожного віку дитини. Кольорової, образкової азбуки, рахунків в картинах, п'єсок-сценок на День Матері, Святого Миколая, Першого Листопада, Т. Шевченка, Різдва і т. д.

Як бачимо, є над чим працювати, бо всі ті загально вичислені теми самі по собі розподіляються на різні категорії. Працівників дитячої літератури є багато, дарма, що вони розпорошені і один одного не знають.

Перевидання давніх книжок, чи видавання рукописів, які роками перележали в магазинах, вимагають застанови і точної перевірки.

Мистці — ілюстратори

Добра ілюстрація подвоює вартість книжки, погана обнижує, а то й зводить до зера. Здається, що в нашому видавничому світі дитячій ілюстрації не приділюється належної уваги, а самі мистці уважають ілюстрування дитячої книжки заняттям другого й третього ґатунку.

Тимчасом, саме доброю ілюстрацією мистець постійно живе між читачами, дає себе пізнати, переходить до історії. Добрий ілюстратор стає любимцем читацької громади, виростає понад голови прочих, творить, перебуваючи разом з автором в найкращому світі уяви. Мистець не повинен цінити і клясифікувати своєї роботи на більше випрацьовані рисунки (дорожчі) і такі, роблені на швидку руку. Зле, коли дорожиться кожною доданою рисочкою, коли числить витрачений на ілюстрацію час із стопером в руці.

Рисунки виконані без серця, в поспіху, з байдужністю до зусиль автора і його книжки, не приносять творові хісна. Переглядаючи всі дотеперішні видання дитячих книжок, дуже скоро можна зорієнтуватися, як поодинокі мистці і видавці підходять до тієї проблеми. Є на полицях книжки із жалюгідними богомазами, правдиві Юрзи - Мурзи, є ілюстрації зовсім непідходячі дитячій уяві — є книжки, де автори (відай ради ощадности) самі ілюструють свої твори, очевидно, зі шкодою для справи. Є видання із прегарними, працьовитими малюнками, яких високий кошт не обтяжує книжки, навпаки, прискорює її продаж.

Чим рисунок кращий, тим вартість книжки більша. Легковаження дитячої ілюстрації надмірна ощадність і доборі величини кліш, кольорів та скількости рисунків довели до того, що книжку купують нерадо, критикують її, а то й відкидають, як небажаний товар.

Вступайте в члени УНСоюзу

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ростуть ряди українських професіоналістів

(Адріян Цурковський здобув диплом інженера)

В неділю, 7-го червня ц. р., дістав диплом інженера Адріян Цурковський, одинокий українець між 600 студентами взагалі, а 30 студентами інженерії з ділянки електрики в Люївіл, Кентоки. Адріян — син о. Маріяна, пароха Ґвелфу і бл. п. Анни. Народжений в маленькому підкарпатському селі Дідушиці Малі, Не було йому суджене пережити свою молодість на тому чудовому клаптику нашої землі, в рідному своєму селі, під крилами старенької церковці, в тіні крислатих буків! Як тисячі, а то й сотки тисяч його ровесників мусів він також у своєму житті пережити цілу Одиссею. Батько дістав працю в Стрию, як парох і катехит. Там Адріян почав ходити до народних шкіл. А зі сходу наближалася гроза — московський загарбник. Не поминула ця гроза й Стрия. Адріян мусів продовжувати науку в московській мові. Коли життя в „раю" стало щораз більш нестерпне, батькові, який виїхав раніше, вдалося виєднати дозвіл на виїзд для дружини. Адріян продовжує свою науку зразу в німецькій, а після розвалу Німеччини у французькій мові. Рівночасно зі своїм батьком, капеляном для полонених, їздив по таборах і услугував йому при відправі богослужень. Мав нагоду переїхати майже цілу Німеччину, велику частину Франції. І Італія й Швайцарія йому не чужа, завдяки великодушному жестові опікуна всіх скитальців — Преосв. Кир Івана, майже цілий місяць перебував в Римі.

В 1945 році став сиротою — на розрив серця померла його мати. В 1951 р. виїхав до Канади. Там працював як звичайний робітник в фабриках, а то й при будові. Внаслідок цього попав в депресію. Але допомога швагра, д-ра фізики М. Мостовича вможливила йому скінчити техніку. А в міжчасі відбував практику в Канаді, між іншим також і в Ґвелфі, де займався суспільною роботою.

Підчеркнути належить, що Адріян володіє дуже добре трьома мовами: німецькою, французькою та англійською. Свою науку й свої студії продовжував в 6-ох мовах. Тепер дістав призначення як інженер - електрик до Ст. Томас, пров. Онтеріо в Канаді. Є всілякі підстави вірити, що новий наш професіоналіст, як карний член СУМ-у, вихований в його ідеології, не тільки присвятить своє знання своїй фаховій праці, але найде ще й на стільки вільних хвилин, щоб працювати для наших найвищих ідеалів.

Н. Н.

Загальні збори Пластприяту в Джерзі Ситі, Н. Дж.

15 червня відбулися звичайні Загальні Збори Пластприяту, організації, що ставить собі за завдання опікуватися морально і матеріяльно пластовою молоддю нашого міста. Загальними Зборами проводила п. Марія Нинка, секретарювала п. Марія Туркова. Присутніх було доволі велике число батьків і приятелів нашої молоді. Зі звітів уступаючої Управи присутні довідалися, що збирання місячних вкладок відбувалося реґулярно, що уможливлювало точне плачення чиншу за домівку, яка від року приміщується в новому будинку Українського Народного Дому. Взимі улаштовано костюмівку для дітей, дохід з якої ішов на заплачення таборової оплати для незаможніх дітей. Багато енергії і праці, як теж грошей, забрало уладження і устаткування нової домівки. Члени Пластприяту оподаткували себе на ту ціль сумою 10 дол. від родини і всі (з одним вийнятком) тих 10 дол. зложили. Крім того деякі члени допомагали станичному Ю. Ференцевичеві і інж. Турковї принести приміщення на домівку до ладу, що не було легкою справою, коли зважити, що Пласт дістав до розпорядження зовсім сирий, не виправлений кут в Народному Домі і з нього власною працею зробив затишне, культурне приміщення, придатне на сходини і збірки молоді. В загальному через касу Пластприяту за звітовий час перейшло 1,119.82 дол., за що належиться велика подяка батькам і приятелям пластової молоді, що тих грошей на цілі нашої молоді не пожаліли, як теж невтомним збірщикам, серед яких перше місце занимає п. Олена Назар.

До нової Управи Пластприяту вибрані п. Стефанія Гумовська — голова, п. Марія Нинка — містоголова, п. Богдан Лисак — скарбник, п. Ірина Ничай — секретарка, п. Роман Качмарський — імпрезовий референт. Олександер Одуляк, Степан Остравський, Мирослава Драган — члени Управи. Контрольна Комісія: д-р Володимир Білозор і п. Олена Назар.

До приємних несподіванок Загальних Зборів треба зачислити факт, що одна з пань, яка кілька років тому користала з матеріяльної допомоги Пластприяту у висилці своїх дітей до пластового табору, добровільно і самочинно повернула виложену на ту ціль суму, чим дала шляхетний примір до наслідування для інших, які будучи хвилево в матеріяльній скруті, користуються допомогою громадських інституцій, але при першій нагоді та при поправі фінансової ситуації не забувають негайно свої заборгування вирівнати.

Серед плянів праці, що їх обговорювано на Загальних Зборах, слід відмітити постанову допомогти у виїзді на табор одному новакові, і уладження в місяці вересні пікніку.

Пластприят в Джерзі Ситі є жива організація, що постійно діє і є всюди там, де потрібно конструктивної громадської роботи.

М. Д.

● Заходом Управи Филадельфійської Станиці Братства кол. Вояків І Укр. Дивізії появилася у 15-річчя бою під Бродами цікаво зредаґована, ілюстрована однодніька, в якій вміщені матеріяли таких авторів: інж. М. Ліщинського, ред. О. Лисяка, п. Юрія Форися та інж. В. Забродського.

Третє покоління фінансує закуп дому через Українську Щадницю в Клівленді

Українська Щадниця в Клівленді, відома під назвою „Ди Парма Сейвінґс Ко" — горда з того, що вона вже третьому з черги поколінню допомагає в закупі домів.

Ось недавно Яків Мініт одержав гіпотечну позичку (морґейдж) на будову дому на Пармі. Показується, що він є заручений з Елеанорою Губою й їхнє весілля відбудеться цього серпня. Двадцять літ тому батько панни Елеонора Степан Губа одержав був позику на закуп дому при 2468 Вест 10-ій тулиці, а перед сорока роками її дідо затягнув позичку на купно хати при 2391 Тремонт Евню. Екзекутивний директор Іван Тарнавський ще виразно пригадує собі той день 1919 року, коли Ілько і Антонія Стрільбицькі підписували папери на позичку ще в старому приміщенні — маленькому домику на Каледж Евню. Коли хтось намовляв панну Елеонору взяти позичку деінде, вона заявила: „Мій тато й дідо брали позичку в українськім банку і я там також її дістану".

Тільки за останніх двадцять років Ди Парма Сейвінґс Ко дала 4,422 гіпотечних позичок на суму 27,5 мільйона долярів. Гідним відмічення є факт, що між тими позичками не було ані одного випадку, щоб банк мусів забирати дім на покриття довгу. Це вказує на високе почуття відповідальности, з яким ця наша фінансова установа інвестує ощадності своїх депозиторів у перші гіпотеки.

М. Т.

Україніка в славістичних збірниках Канадійської Асоціяції Славістів

(„Canadian Slavonic Papers"). Торонто: видання Університету в Торонто у співпраці з Університетом Британської Колюмбії. Збірник І-ий, 1956, 106 стор.; збірник 2-ий, 1957, 132 стор.; збірник 3-ій, 1958, 121 стор.).

За ініціятивою і при головній керівній участі Юрія Луцького, що вже кілька років керує відділом славістики Університету в Торонто, появилися перші три книжки „Канадійських славістичних записок" („Canadian Slavonic Papers"). Ці три невеликих розміром збірники знаменують собою ніби „хрестини" не так давно народженої канадійської славістики. Поруч із матеріялами про Росію, Польщу, Чехію та інші слов'янські нації і їхні культури, в кожному збірнику є матеріяли і про Україну та її культуру. Так у першому збірнику (1956) видруковано статтю В. Ревуцького „Народний Малахій" Миколи Куліша (стор. 45—58), що є розділом із монографії Ревуцького про драматургію М. Кулеша. В цьому ж першому числі Юрій Шевельов (Шерех) дає докладний критичний огляд відомої монографії Юрія Луцького „Literary Politics in the Soviet Ukraine, 1917—1934" (стор. 102—106).

У другому збірнику україністика представлена статтею Ореста Старчука („Іван Франко, як український перекладач Шекспіра", стор. 106-110) та рецензіями І. Л. Рудницького („Дві праці про совєтизацію Закарпатської України", стор. 111-117) і Констянтина Біди (на українсько-англійський словник Андрусишина, стор. 126-132).

В третій книжці „Канадійських славістичних записок" (1958) вміщені три українознавчі матеріяли. Це стаття Богдана Будуровича „Українська проблема в міжнародній політиці, жовтень 1938 по березень 1939" (стор. 59-75) та дві статті Юрія Луцького, з яких особливо цінна стаття про неопубліковані досі поезії Володимира Сосюри з 1918-19 рр., які автор знайшов у Архіві Аркадія Любченка (стор. 103-108).

Деякі згадані вище матеріяли, як от статті В. Ревуцького, Б. Будуровича і Ю. Луцького, приносять нам нові досі незнані факти чи свіжі погляди, інші дають цікавий критичний та інформаційний матеріял.

Вітаючи появу систематичних „Канадійських славістичних записок", побажаємо їм дальшого успіху, а при цій нагоді висловимо надію, щоб зокрема молоді канадійсько-українські славісти росли своїм числом і якістю та якнайбільше прислужилися до розвитку славістики (а в тому й українознавства). в Канаді. Українці, що являють собою солідну органічну складову частину населення Канади, напевне оцінять значення цього славістичного органу.

Юрій Д.

З життя НТШ у ЗДА

ДОПОВІДЬ Д-РА В. ТРЕМБІЦЬКОГО

6-го червня відбулася в приміщенні УККА в Ню Йорку Наукова Конференція Економічної Комісії НТШ, на якій д-р Володимир Трембіцький дав доповідь п. н. „Українська державна валюта в 1917 - 1923 рр".

Конференцію відкрив голова Економічної Комісії, проф. М. Величківський. Прелеґент почав свою доповідь про введення власної української валюти, з уваги на створення власної грошової системи на Україні, обговорив її уміжнародовлення, коли то в Берестейському договорі признано її окремою валютою, та згадав також оба монетарні договори в Берліні, у березні та вересні 1918 року. З черги прелеґент подав історію гривні, та торкнувся питання українського більйону - шагів, які з квітнем 1918 р. заступили російські копійки.

З уваги на малу кількість карбованців та гривень, які були в обігу, українські міста та підприємства ввели були власні грошові знаки, щоб зарадити цьому бракові. Прелеґент подав докладний огляд випущених в 1917 - 1920 рр. українських грошей, їх роди, назви та час випуску, співпрацю наших мистців - графіків в мистецькому оформленні грошових знаків, та обговорив друк і постачання друкованих за границею банкнотів в Україну. За границею друковано гривні і летунською лінією Берлін — Київ доставлювано їх до краю; карбованці та шаги друковано на місці.

Доповідач описав боротьбу нашого Уряду з фальшивниками українських грошей, з акцією саботування в краю гривень та карбованців та з поширюванням ворожими елементами царських, денікінських рублів та керенок на терені України. На Україну привезено також у великих кількостях російські поштові марки (з Бесарабії), що їх російські втікачі вживали замість української валюти. Це спонукало наш Уряд перепечатати власні запаси російських поштових марок — тризубом, щоб припинити шкідливий наплив поштових марок з-закордону. Великі воєнні видатки та економічна криза спричинили спадок вартости української валюти, а державна скарбниця випустила 3,6% білети та повернула в обіг давні царські 5% білети, щоб в цей спосіб придбати нові доходи для покриття недобору.

Другим джерелом рятування недобору було випускання на торговельний ринок запасів цукру, спірту та борошна, що помагало Українському Державному Банкові вдержати валюту на відповідному рівені та забезпечити її перед наглим девалюаційним спадком. Прелеґент подав при тій нагоді табелю вартости гривні у відношенні її до закордонної валюти в рр. 1918- 23 та обговорив також справу позичкових паперів ЗУНР.

В дискусії забирали голос проф. В. Косаренко - Косаревич, проф. В. Приходько, д-р С. Демидчук, інж. О. Гладишовський, мгр. В. Савчак, проф. М. Величківський та ін. Цікава та ґрунтовно опрацьована доповідь була доповнена численними експонатами прелеґента. На виставку зложилось 75 таблиць із взорами українських грошей та поштових марок, карти, табелі, діяграми, копії відносних законів і розпоряджень Уряду, знимки директорів УДБанку, та міністрів фінансів і численні інші матеріяли, документи та книжки, які відносяться до історії української державної валюти.

А. Б.

Франція буде просити в ЗДА підтримки в справі Альжиру

Вашингтон. — В центрі уваги державного департаменту ЗДА опинилася знову справа Альжиру, де французькі збройні сили започаткували останнім часом більшу офензиву проти альжирських повстанців. В міжчасі французький уряд започаткував дипломатичні заходи в столицях різних держав, особливо ж у Вашингтоні, з метою добитися підтримки для французького становища в справі Альжиру на терені Об'єднаних Націй, які восени цього року мають почати дебату над альжирською проблемою. З вимогою поставити альжирську справу на порядок нарад сесії ОН, що починається 15 вересня ц.р., виступило 25 азійських й африканських держав, які подали в цій справі формальну пропозицію на руки генерального секретаря ОН Даґа Гаммершилда. В політичних колах думають, що азійсько-африканський бльок матиме під час цієї сесії добрі вигляди на здобуття двох третіх голосів усіх членів ОН, потрібних для прийняття резолюції в справі визнання права Альжиру на незалежність. Запропонована минулого року під час Генеральної Асамблеї ОН резолюція в цій справі не здобула потрібної більшости, але для її схвалення бракував уже тоді тільки один голос.

● **Британський уряд** вирішив позичити африканській республіці Ніґерія 15 мільйонів фунтів стерлінґів (48 мільйонів долярів) на заплановану ніґерійським урядом програму господарської і культурної розбудови, зокрема на будову залізничих й автових шляхів, пристаней, шкіл і шпиталів. Здійснення цієї програми коштуватиме 153 мільйони фунтів, з чого 105 мільйонів Ніґерія покриє з власних засобів.

ПЕРЕСЛУХАННЯ В СПРАВІ ДАЛЕКОСЯЖНИХ РАКЕТ

Генерал Бернард А. Шрівер (ліворуч), з армійського керівництва дослідів і розвитку, конферує з полк. Р. Ц. Снайдером, представником командування летунських збройних сил ЗДА, під час переслухання в справі безуспішних спроб з міжконтинентальною ракетою „Атлас". Переслухання в цій справі веде палатна комісія для справ науки й астронавтики.

Головний прокуратор проти скасування заборони третій раз кандидувати на президента

Вашингтон. — Головний прокуратор ЗДА Вільям П. Роджерс вислав листа до голови Сенатської Конституційної Комісії сенатора Естеса Кіфовера, в якому заявляє Конґресові, що уряд є проти того, щоб касувати поправку до Конституції, згідно з якою Президент ЗДА не може по раз третій кандидувати на те саме становище. Головний прокуратор Роджерс відмовився зізнавати в комісії в цій справі, заявляючи, що заборона по раз третій кандидувати існує тільки 7 років, і тому не можна сказати, чи вона себе виправдала чи ні. Тому, на думку Роджерса, добре буде вичекати ще з цією справою, коли буде ясно, чи потрібна нова законодатна зміна в цій справі. В цій справі зізнавав вже в Комісії колишній президент Гаррі С. Труман, який заявив, що не є доцільно обмежувати Президента до двох тільки кандидатур на Президента. Давніше Айзенгавер був проти цього обмеження, але тепер, мабуть, змінив своє становище.

Українці беруть участь в Панамериканських Ігрищах в Шикаґо

Шикаґо (ВН) — Між 27 серпня і 7 вересня ц. р. відбуватимуться великі тепер вже треті з черги Панамериканські Ігрища чи пак Панамериканська Спортова Олімпіяда в Шикаґо. Попередні Ігрища відбувалися в Мехіко Сиґі, в 1955 році. Участь в цих Ігрищах беруть країни американського континенту. У програмі Ігрищ в Шикаґо є передбачені різнородні спортові змаги числом понад 20 з участю понад 2000 змагунів-ок з цілої Америки, Північної, Південної і Середньої. Крім різного роду легкоатлетичних конкуренцій, як біги, скоки, мети, стріляння, плавання, — є передбачені змагання копаного м'яча репрезентацій різних країн Америки, кошиківка, водний м'яч, відбиванка і т. п. Відкриття Олімпіяди довершить президент Айзенгавер 27 серпня.

В рямцях тієї Олімпіяди буде влаштований також Фестиваль Америки з багатою мистецькою програмою, що включатиме музично - вокальні, хорові та хореографічні продукції різних народів, показ їх національних строїв. У цьому Фестивалі беруть участь різні національні групи з Шикаґо, в тому також наша, українська. Докладну програму Фестивалю устійнює окремий Комітет Панамериканських Ігрищ, створений Управою міста Шикаґо, до якого від українців входить наш відомий громадянин — Іван Дужанський. У спортовій програмі Ігрищ візьмуть участь в репрезентаційній дружині копаного м'яча ЗДА деякі визначні українські копуни з шикаґовських „Левів" та інших міст. На вступі Ігрищ, в суботу, 8-го серпня ц. р. відбудеться на парадній трасі міста Шикаґо по Мишиґен евню Маніфестаційний Похід, присвячений цим Ігрищам з участю ветеранських та інших великих організацій Шикаґо та різних національних груп. До участи в українській групі цієї Маніфестації зголосилися вже українські молодечі організації Шикаґо, як СУМА (з власною оркестрою), „Пласт", хори св. Николая", св. Йосифа і інші, що виступлять у українських національних строях, як також деякі інші українсько - американські організації. Це буде після довгої перерви перший виступ українців того роду великій маніфестації в центрі Шикаґівської Метрополії.

Спорт

УАСТ — РОЧЕСТЕР МИСТЦЕМ НОРС ВЕСТЕРН НЮ ЙОРК СТЕЙТ

Перемагаючи в фінальних змаганнях Мек Кен., С. К. в Ніяґарі 3:2 та в Рочестері 4:1 УАСТ-івці здобули чашу та першенство „Норс Вестерн Ню Йорк Стейт Фотбол енд Сокер Есосієйшен" за 1958/59 р. В пачаткових розграх за вище згадану чашу рочестерці перемогли Олбані С. К. (вокер, Ітеліен Амерікен — Рочестер (ті самі, що виграли проти професійної дружини филаделфійського Тризуба 3:1) 6:3, Комюніті Гол — Сиракюз — 5:1, та Саймон Пюрс Пюрс — Боффало 3:2.

Склад УАСТ — Т. Фішер, І. Гревен, В. Дичківський, М. Когут, В. Комад, В. Закалужний, Д. Завадівський, М. Шевчишин, В. Латюк, П. Івасів, Д. Когут, Ґ. Дашчишак, Г. Лой, Т. Марченко.

Микола Сійна

Короткі Вістки

● **10 республіканців**, що очолюють стейтові партійні комітети, відбувши збори в Мавнт Поконо, Па., вислали депешу до президента Айзенгавера, в якій подякували йому за його активну боротьбу проти інфляції. „Республіканці і більшість американського народу, — заявили вони в цій депеші, — твердо стоять за Президентом". На зборах були присутні республіканці з Коннектикату, Делаваре, Ню Джерзі, Пенсилвенії, Ню Йорку, Вермонту, Ровд Айленду, Ню Гемпширу, Мейну і Массачусетс.

● **Повітовий суддя Джан Р. Старкі в Брукліні, Н. Й.** засудив на кару тюрми від 6-ох місяців до одного року 9 осіб, які незаконно одержали від міста грошової допомоги на 21,000 долярів. 35-річний Чарлз Мартина, батька 8-ох дітей засуджено на один рік тюрми, а його жінку Луїзу — на 6 місяців з припиненням кари. Вони дістали незаконно допомоги на суму 3,334 доляри. Дейвід Комітелло, батько 5-ох дітей дістав також незаконно допомогу на суму 5,211 долярів. Його засуджено на рік тюрми.

● **Французький прем'єр Дебре** сповістив, що Франція матиме власну атомову бомбу вже на протязі найближчих місяців. Експльозія цієї першої французької атомової бомби відбудеться в пустині Сагари, але реченець цієї експльозії буде затриманий в таємниці.

● **Західньо - німецький уряд** веде переговори з Москвою в справі виміни студентів, що мала б початися вперше після другої світової війни вже восени ц. р. Проєкт договору про виміну передбачає студії в університетах і високих школах СССР німецьких студентів і совєтських студентів у Західній Німеччині. На протязі першого року ця виміна буде обмежена до 10 студентів.

Книжка й часопис — найнеобхідніші в домі культурної людини

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ВІЛКІС-БЕРІ, Па. — В-тво св. І. Христителя, Відд. 223 УНСоюзу повідомляє всіх членів, що збори відбудуться в неділю, 2-го серпня 1959 р., в парохіяльній залі, по другій Службі Божій. Проситься членів прийти на час. Маємо важні справи до полагодження. — Управа.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. — Місячні збори Т-ва Запорозька Січ, Від. 367 УНСоюзу відбудуться в неділю, 9-го серпня 1959 р., о год. 1:30 по полудні у церковній залі. Просимо, щоб всі члени явилися на збори,бо є важні справи до вирішення. Рівно ж уряд здасть звіт із зборів окружного комітету. Просимо довгуючих членів, щоб вирівняли свої вкладки так, щоб не були суспендовані. — Г. Лилак, предс., П. Дзюба, кас., В Попович, сек.

КЛІВЛЕНД, Огайо. — Т-во ім. І. Франка, Відд. 334 УНСоюзу повідомляє всіх своїх членів, що слідуючі Звичайні Місячні збори відбудуться в другу неділю по першім, дня 9-го серпня, о год. 1-ій по пол., в Народнім Домі при 14-ій вул. Проситься членів привести нових кандидатів в члени і вписати дітей в тім ювілейнім році. — Никола Задирецький, предс., С. Бохонок, касирка, Гр. Демкович, рек. секр.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Т-во ім. М. Грушевського, Відд. 219 УНСоюзу, повідомляє, що місячні збори відбудуться дня 15-го серпня 1959 р., о год. 7-ій веч.— Т. Юрів, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Т-во „Мир", Відд. 324 УНСоюзу, повідомляє членів, що Звичайні Місячні Збори відбудуться дня 15-го серпня ц. р., о год. 7-ій вечором. Просимо прибути і вирівняти членські вкладки При тім Т-во „Мир" повідомляє, що присутні на останніх зборах винесли ухвалу, що на будуче всякі рішення будуть правосильні без огляду на число присутніх. — Семен Барабах, пред., Іван Струк, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Т-во „Українська Січ", Відд. 39-ий УНСоюу повідомляє, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 2-го серпня, о год. 3-ій по пол. Вплачування вкладок буде 1-го серпня, від 7-ої до 10-ої год. веч. і 2-го серпня, від 12-ої до 3-ої год. по пол. — Управа Від.

Посмертні Згадки

МИХАЇЛ ЧЕРКАС, довголітній член і основник 42-го Відділу УНСоюзу у Филаделфії, Па., помер 2-го липня 1959 р. на 79 році життя. Покійний походив з с. Вікно, пов. Скалат, Зах. Україна (Галичина). Залишив в глибокому смутку дружину Анну, синів Володимира, Петра, Антона, 3 невістки і 9 внуків. Похорон відбувся 6-го липня на цвинтар в Факс Чейс. В. И. П.

Український Народний Союз це суто демократична українська братська організація. Стати її членом, — це не тільки забезпечити себе і своїх рідних матеріяльно. Це значить, бути співвласником його надбань і вибирати, чи бути вибраним в його керівні органи.

ТАРЗАН, ч. 4298. Збентежений.

Тарзан продовжував свої розшуки і швидко побачив дивне явище. Неживий верблюд лежав перед ним... жертва буревію!

Мавполюд вдивлявся в тварину з цікавістю, негайно зрозумівши, що тут може бути тільки єдине вияснення.

Це мусів бути верблюд Сема. Чи і він також не живе, чи він засівся за пісковою надмою, чекаючи?